Sträckräkningar vid Falsterbo hösten 1982

Visible bird migration at Falsterbo in atumn 1982

GUNNAR ROOS

Meddelande nr 99 från Falserbo fågelstation

För tionde året i följd genomfördes hösten 1982 regelbundna sträckräkningar vid Falsterbo under tiden den 11 augusti – 20 november, dvs. under en samman-hängande period av 102 dagar. Räkningarna skedde enligt standardiserade rutiner från en fast observationspunkt (Nabben), där en observatör upprätthöll daglig bevakning från gryningen, ca en halv timme före solens uppgång, till kl. 1400 (se Roos 1979). Den sammanlagda observationstiden uppgick till 852 timmar, varav 204 i augusti, 265 i september, 244 i oktober och 139 i november.

Som observatör tjänstgjorde författaren, under tolv dagar avlöst av Håkan Lindskog, Skurup: den 15, 17, 19-20 och 28-29 augusti, den 4 och 10 september samt den 3, 10, 17 och 24 oktober.

Sedan 1978 ingår de årliga sträckräkningarna vid Falsterbo i Statens naturvårdsverks "Program för övervakning av miljökvalitet, PMK" (se Bernes 1980), och såväl fältarbetet som sammanställningen av det insamlade materialet finansieras av verket. Räkningarna utgör med andra ord ett instrument i den fortlöpande miljöövervakningen, och avsikten med projektet är främst att via de årliga sträcksummorna spåra pågående beståndsförändringar hos olika fågelarter. Särskild uppmärksamhet ägnas härvid åt rovfåglarna.

I denna rapport lämnas en översiktlig redovisning av det under 1982 insamlade materialet. För samtliga registrerade arter har sträcksummorna, per tiodagarsperiod samt totalt, sammanställts i appendix, och som ett komplement härtill redovisas i Tab. 2 höstens tre högsta dagssummor för ett antal valda arter. De årliga fluktuationerna i sträckets numerär under de tio höstarna 1973-82 framgår av Tab. 3, där årssummorna för 45 arter omräknats i indexform. I textkommentarerna angivna dags- och årssummor har vanligen avrundats till jämna tio-, hundra- eller tusental. Mediandatum (Md) betecknar den dag, då hälften av höstens samtliga individer av en viss art passerat. Alla tidsuppgifter avser svensk normaltid, dvs. GMT + 1 timme.

Det i denna rapport redovisade materialet kan direkt jämföras med motsvarande data i årsöversikterna för höstarna 1973-81 (Roos 1982 samt där anförda arbeten). Äldre material från Falsterbo, insamlat under 1940- och 1950-talet, har redovisats och analyserats av Rudebeck (1950), Ulfstrand et al. (1974) samt Alerstam (1978). En sammanställning av de långsiktiga förändringarna i sträckets numerär under perioden 1942-77 har dessutom lämnats av Roos (1978).

VÄDER

Vad gäller vindförhållandena vid Falsterbo kan hösten 1982 i stort sett indelas i tre perioder om vardera ungefär en månads längd: (a) den 11 augusti – 17 september med ihållande vindar från S-W, (b) den 18 september – 19 oktober med nästan lika ihållande vindar från E-S, (c) den 20 oktober – 20 november med växlande vindriktningar, under de sista tio dagarna dock i huvudsak W (Tab. 1, data från SMHI:s station vid Falsterbo fyr). Oftast var vindarna av måttlig styrka, men blåsig dagar med vindstyrkor på 12-18 m/s var bl.a. den 20-22 augusti (SW-W), den 3-4 september (WSW-WNW), den 4-7 (E-S) och den 18-20 oktober (ESE-SSW) samt den 7-8 (SSE), den 13-14 (SSW-WSW) och den 19-20 november (WSW-W).

1

Tabell 1. Vindförhållanden vid Falsterbo hösten 1982, den 11 augusti – 20 november. För varje tiodagarsperiod anges totala antalet dagar med respektive vindriktning (kl 0700).

Switch of	laya with	different	wind	directions	at	Falsterbo	in	autienn	1982	11	August	- 20
Listerber (9226 Amil.											

	N-NNE	NE-ENE	E-ESE	SE-SSE	S-SSW	SW-WSW	W-WNW	NW-NNW	Lugn
Aug II	_	-	1	-	2	2	5	-	
111	-	-	-	1	3	3	4	-	-
Sep I	-	1	1	-	1	2	5	-	-
H	-	-	1	1	2	-	6	-	-
111	-	•	-	5	2	1	2	-	-
Oct I	-	-	6	4	-	-	-	-	-
11	-	1	4	2	1	1	-	-	1
111	1	-	1	-	3	4	1	-	1
Nov I	1	-	-	2	2	2	3	-	-
11	-	-	-	-	2	4	4	-	-
Summa	2	2	14	15	18	19	30	0	2

Hösten var genomgående ovanligt mild, och vid Falsterbo uppvisade samtliga månader ett temperaturöverskott i förhållande till normalvärdet: augusti + 0,8°, september + 0,2°, oktober + 1,3°, november + 1,6°. Ett markerat kalluftsinbrott förekom dock i början av november, då dygnets minimitemperatur sjönk från + 7,6° den 4 till - 1,5° den 5. Regniga perioder var framför allt den 13-28 augusti samt den 6-15 oktober. Endast under oktober var emellertid de uppmätta nederbördsmängderna anmärkningsvärt höga (222 % av månadens normalvärde). Nämnas skall slutligen också att höstens enda längre, sammanhängande period med dimma eller mycket disigt väder inföll den 16-20 september, då sikten aldrig översteg ett par kilometer.

ALLMÄN KARAKTERISTIK AV HÖSTENS STRÄCK

Av totalt ca 1,5 miljoner bokförda utsträckare, en siffra något under genomsnittet för de nio föregående höstarna (1973-81: \bar{x} = 1,8 miljoner), utgjordes 0,65 miljoner av bo/bergfink. De båda Fringillaarterna svarade med andra ord för 43 % av årets totalsumma, varefter följde ringduva med 14 % (205 000), stare med 11 % (170 000), ejder med 8 % (116 000), gulärla med 4 % (58 000) och grönsiska med 3 % (41 000). Antalet bokförda rovfåglar uppgick till ca 35 000.

Mätt i antal passerande individer utgjorde den sista veckan i september höstens fågelrikaste period med ca 0,5 miljoner utsträckare, dvs. en tredjedel av årets totalsumma. Sträcket dominerades denna vecka helt av bofink, som uppträdde särskilt talrikt under de fyra dagarna 27-30 september: ca 92 000 + 158 000 + 90 000 + 56 000. Under samtliga dessa dagar rådde svaga – måttliga vindar från SE-SW samt tämligen disigt väder med endast 5-10 km sikt. Stor individrikedom utmärkte också de två veckorna mellan den 11 och 24 oktober, då dagssummor på 40 000 – 80 000 fåglar noterades vid ett halvdussin tillfällen. Sträckets sammansättning var emellertid nu annorlunda än i slutet av september, och vanligaste arter var ejder, ringduva och stare (se dagssummor i Tab. 2).

Vid en genomgång av årssummorna för de enskilda arterna finner man en lång rad betydande avvikelser, såväl positiva som negativa, från genomsnittsvärdena för de nio föregående höstarna. Och från denna utgångspunkt kan de viktigaste särdragen i årets sträck sammanfattas på följande sätt (se även Tab. 3):

(A) Bland andfäglarna uppträdde ejdern långt talrikare än normalt, och med undantag av bläsanden hade också simänderna ett gott år. Anmärkningsvärd är vidare

- prutgåsens exceptionellt höga årssumma, vilken dock i huvudsak hänför sig till en enda dag med synnerligen intensivt sträck.
- (B) Med ett par undantag måste rovfåglarnas årssummor betecknas som anmärkningsvärt höga, och vid en sammanvägning av de olika arternas årsindex framstår 1982 som den klart bästa rovfågelhösten i den pågående observationsserien.
- (C) Vadarsträcket utmärktes framför allt av en ovanligt riklig förekomst av adulta fåglar av flera "arktiska" arter under senare hälften av augusti och början av september (större strandpipare, kustpipare, sandlöpare, kärrsnäppa och myrspov). Däremot var ungfågelsträcket av dessa arter tämligen svagt.
- (D) Av duvorna uppträdde ringduvan i ungefär normalt antal (sex dagssummor om ca 18 000 - 25 000 exemplar), medan skogsduvans årssumma är den näst högsta i tjoärsserien.
- (E) I jämförelse med noteringarna i mitten av 1970-talet får årssummorna för flertalet tättingar betecknas som låga, dock med gulärlan och grönsiskan som markanta undantag. Särskilt låga var årssummorna för sånglärka, ängspiplärka, rödstrupig piplärka, steglits, hämpling och sävsparv. Utomordentligt talrikt uppträdde däremot ett par "uddaarter", nämligen tornsvala och lövsångare.
- (F) Relativt svaga eller måttliga invasionsrörelser förekom hos fyra arter, nämligen större hackspett, svartmes, korsnäbb och gråsiska (se dock även grönsiskans talrika uppträdande, ovan).

I anslutning till ovanstående karakteristik lämnas i det följande några spridda kommentarer till vissa arters uppträdande. Av de totalt ca 150 registrerade arterna kan naturligtvis endast ett fåtal tas upp till särskild behandling, och beträffande de övriga hänvisas till den detaljerade dataredovisningen i appendix samt Tab. 2 och 3.

ANDFÄGLAR

Bland andfäglarna skall två arter kommenteras, nämligen ejder och prutgås. Som redan omtalats uppträdde dessa båda arter under 1982 långt talrikare än normalt vid Falsterbo, vilket enligt preliminära rapporter också tycks ha varit fallet på andra sydsvenska lokaler.

Prutgässen var i år talrikare än någon gång tidigare under de 10 år som sträckräkningen pågått. Foto: Jan Elmelid

Tabell 2. Antal räknade fåglar under de tre bästa sträckdagarna vid Falsterbo (Nabben) hösten 1982, valda arter.

Number of birds counted on the three peak days at Falsterbo (Nabben) in autumn 1982, selected species.

	Antal	fåg	lar,	datum						Summe av år		
	Number	of	bird	s, date						Summe annua		
	_	1			2		:	3		1 +	2 +	3
Vitkindad gås Branta leucopsis	633	10	0ct	193	11	0ct	130	7	0ct	56	73	85
Prutgås B. bermicla	6543					0ct	75	11	0ct	95	97	98
Bläsand Anas penelope			0ct			Sep			Sep	12	24	33
Kricka A. crecca			Aug			Aug			Aug	9	18	27
Gräsand A. platyrhynchos	210	6	Nov	192	20	0ct	21	21	0ct	33	63	66
Ejder Somateria mollissima	27800			17245			6980			24	39	45
Knipa Bucephala clangula	183			122					Nov	29	48	63
Bivråk Permis apivorus	1325			1311					Sep	17	33	42
Glada Milvus milvus			0ct			Oct			Sep	16	28	37
Brun kärrhök Circus aeruginosus	16	12	Sep	15	15	Sep	11	29	Aug	11	21	28
Blå kärrhök C. cyaneus			Sep			Sep			0ct	10	20	27
Duvhök Accipiter gentilis		-	Nov			Nov			Nov	31	44	56
Sparvhök A. nisus			Sep			Sep			Sep	.7	12	17
Ormvråk Buteo buteo	4805			2746			1272			30	47	55 44
Fjällvråk B. lagopus	120	19	0ct	/6	20	0ct	50	23	0ct	22	35	44
Fiskgjuse Pandion haliaetus	24					Aug			Sep	13	22	30
Tornfalk Falco tinnunculus			Sep			Sep			Sep	10	19	27
Stenfalk F. columbarius			Sep			Sep			Sep	.9	16	23
Kärrsnäppa Calidris alpina	1063					Aug			Aug	15		36
Skogsduva Columba oenas	1330	10	UCT	/14	21	Sep	000	12	0c t	13	20	26
Ringduva C. palumbus	25750			21915			21255			13	23	34
TOTHIS VOTO APUS apus	2341			2305			2275			10	20	30
Trädlärka Lullula arborea			Sep			Sep			0ct	19	33	39
Backsvala Riparia riparia			Aug			Sep			Sep	16 19	28 35	39 42
Ladusvala Hirundo rustica	4300	"	sep	3549	10	sep	1750	29	sep	15	22	42
Hussvala Delichon urbica			Aug			Aug			Aug	11	22	32
Trädpiplärka Anthus trivialis	4724			1213			1096			33	42	49
Angspiplärka A. pratensis			Oct			Sep	147			19		38
Gulärla Motacilla flava Sädesärla M. alba	4298		Sep	4213		Sep	4087 101		Sep	7 14	15 25	22 33
Jadesaila M. alba	100	10	sep	137	''	sep	101	٠	зер	17	25))
Björktrast Turdus pilaris	3095			1520					0ct	38	56	65
Lövsångare Phylloscopus trochil						Aug			Aug	80	89	94
Svartmes Parus ater			Sep			Sep			Sep	36	58	76
Kaja Corvus monedula	8320			4572			2535			24	36	44
Råka C. frugilegus	552	3	NOV	406	25	0ct	344	4	Nov	10	18	25
Kraka C. corone cornix	1300					0ct			0ct	14	23	31
Stare Sturnus vulgaris	37000			22180			11745			22	35	42
Pilfink Passer montanus	295		Oct			Oct			Oct	36	61	76
Bo/Bergfink Fringilla sp	158200			92000			89000			25 13	39 26	53 32
Grönfink Carduelis chloris	2781	12	иол	2575	'	Nov	1235	14	HOV	13	20	24
Grönsiska C. spinus	6445			5250		Nov	4215			16	28	39
Hämpling C. cannabina	2098			1310		Oct	990		Oct Nov	17 10	27 20	35
Vinterhämpling C. flavirostris			Oct Nov			Nov	160		Nov Nov	37	46	28 52
Gråsiska C. flammea	1030		Nov Nov			Oct Nov	175 291		Nov	16	30	40
Gulsparv Emberiza citrinella	441	•	1104	2/3	+ 2	1134	471	ر		10	,,,	71

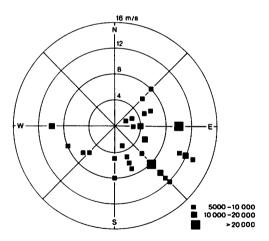
Ejder

Under de nio höstarna 1973-81 varierade ejderns sträcksummor vid Falsterbo mellan ca 30 000 och 105 000 exemplar (\bar{x} = 75 000), och årets notering på 116 000 individer är alltså den högsta någonsin. Av totalsumman hänför sig ca 40 % till två toppdagar i mitten av oktober, nämligen den 11 med 27 800 och den 18 med 17 200 exemplar (jfr. 1973-81: endast fem dagar med mer än 10 000 ejdrar, max 24 200 den 22 oktober 1980). Den 11 oktober kulminerade sträcket redan under de två första timmarna efter gryningen (kl.0600-0800: 14 400 = 52 % av dagssumman), varefter aktiviteten snabbt avtog i samband med ökande regn. Även den 18 oktober var sträckintensiteten högst under morgontimmarna (kl. 0600-0800: 5 400 = 31 % av dagssumman), men denna dag forsatte passagen långt ut på eftermiddagen. Den genomsnittliga flockstorleken uppgick den 11 oktober till 115 och den 18 oktober till 75 individer (N = 240 respektive 235 flockar).

Under båda de ovan omtalade dagarna rådde friska ostvindar samt mulet väder vid Falsterbo (den 11 oktober: E 8-10 m/s, moln 8/8 och från kl. 0715 ihållande regn; den 18 oktober: ESE 10-14m/s, moln 8/8 och tidvis lätt regn). Även under tidigare år har ejderns toppdagar vanligen infallit vid vindar från ost-sektorn (ENE-SSE under 20 av sammanlagt 28 dagar med mer än 5 000 ejdrar höstarna 1973-82; Fig. 1), och detta samband mellan E/SE-vindar och starkt ejdersträck vid Falsterbo kan rimligen tolkas på följande sätt (jfr. Alerstam 1978). Ejderns höstflyttning från häckplatserna i Östersjön till vinterkvarteren i de danska vattnen försiggår i huvudsak i medvind. Vid vindar från N-E (frånlandsvindar) passerar flockarna emellertid långt ute över Östersjön, utom synhåll för en observatör på Nabben. Vid vindar från E-S (pålandsvindar) pressas däremot flockarna in mot den skånska sydkusten med åtföljande höga sträcksiffror vid Nabben.

Figur 1. Vindförhållanden (kl 0700) under dagar med > 5 000 sträckande ejdrar vid Falsterbo (Nabben) höstarna 1973-82.

Wind conditions (0700 hr) on days with > 5 000 migrating Somateria mollissima at Falsterbo (Nabben) in the autumns 1973-82.

Sedan 1950-talet har Östersjöns ejderbestånd ökat kraftigt, vilket bl.a. kan utläsas ur artens sträcksummor vid Falsterbo. Under tiden den 11 augusti – 31 oktober noterades sålunda under nio höstar på 1950-talet i genomsnitt ca 25 000 sträckande ejdrar vid Nabben, en siffra som under tioårsperioden 1973-82 ökat till ca 75 000. Och att döma av de årliga noteringarna under sistnämnda period pågår denna ökning fortfarande (Tab. 3), ett förhållande som också konstaterats vid häckfågeltaxeringar i de finska skärgårdarna under 1970-talet (Stjernberg 1982).

Prutgås

Av höstens ca 6 900 prutgäss (tidigare högstanotering: 3 200, 1980) passerade inte mindre än 6 500 den 3 oktober, en dag med måttliga sydostvindar samt klart men något disigt väder (SE 8-9 m/s, moln 0/8, sikt 7 km). Frånsett ett par flockar om sammanlagt 180 exemplar kl. 1050 var sträcket koncentrerat till två timmar mellan kl. 1200 och 1400, då följande halvtimmessummor antecknades: 3 200 + 1 800 + 700 + 600. Dock torde ytterligare ett par tusen prutgäss ha passerat senare på eftermiddagen, alltså efter observationstidens utgång kl. 1400. Samtliga flockar anlände på tämligen stor höjd från öster och försvann i västlig riktning ut över Öresund: ca 50 % över Måkläppen, 25 % över Nabben och 25 % över Flommen. Totalt antecknades 27 flockar, och den genomsnittliga flockstorleken uppgick till 240 individer (största flockar: en på ca 700 och en på ca 800).

Även på andra håll i Skåne iakttogs stora mängder sträckande prutgäss den 3 oktober, särskilt på ostkusten där ca 30 000 passerade Ravlunda och mer än 10 000 sträckte in över land vid Vitemölla (Jungbeck & Alerstam 1982). Vid Ravlunda kulminerade sträcket mellan kl. 1030 och 1100 (11 700 exemplar), alltså ca 1,5 timme tidigare än vid Falsterbo. Avståndet mellan Ravlunda och Falsterbo är ca 95 km, och under det rimliga antagandet att det var en del av Ravlundagässen, som iakttogs vid Falsterbo efter att ha sneddat över södra Skåne, uppgick alltså flyghastigheten i runda tal till 60-65 km/tim.

Vid flera tillfällen under 1970-talet har höstkoncentrationer om tusentals sträckande prutgäss rapporterats från Kalmarsund och södra Öland (Hjort & Alerstam 1976, Hasselquist 1981), medan den högsta dagssumman vid Falsterbo under de nio höstarna 1973-81 inskränkte sig till 1 200 exemplar (den 6 oktober 1975). Av de stora mängder prutgäss, som vissa höstar registreras i sydöstra Sverige, tycks alltså vanligen endast en ringa del kunna iakttas vid Falsterbo, vilket kan ha flera orsaker. Dels torde en stor del av gässen passera långt ute över Östersjön (jfr. ejder, ovan), dels torde sträcket över sydvästra Skåne ofta infalla sent på eftermiddagen eller under natten (se spridda sträckdata med riktnings- och tidsangivelser hos Alerstam 1976, Hjort & Alerstam 1976, Edberg 1977 samt Axelsson & Carlsson 1977).

ROVFÅGLAR

Totalt antecknades under 1982 ca 35 000 utsträckande rovfåglar vid Nabben, vilket är något färre än under toppåret 1974 (37 000) men vida överstiger genomsnittet för hela tioårsperioden 1973-82 (25 000). Och vid en sammanvägning av årssiffrorna för olika arter framstår 1982 än mera som ett synnerligen gott rovfågelår i Falsterbo med noteringar högt över genomsnittet för flertalet arter (Tab. 3). Enda nämnvärda undantag är fjällvråk, blå kärrhök och stenfalk, alltså de tre nordligaste arterna i materialet, vilka utan att ha ett direkt dåligt år ej nådde upp till de tidigare årens genomsnittliga noteringar.

Av årets totalsumma hänför sig 95 % till de tre "stora" arterna, dvs. ormvråk (46 %), sparvhök (26 %) och bivråk (23 %). För ormvråken (16 000) och bivråken (8 000) är årets siffror de näst högsta och för sparvhöken (9 200) den tredje högsta under tioårsperioden 1973-82. Mera anmärkningsvärda är emellertid noteringarna för fyra av de mera fåtaligt uppträdande arterna, nämligen tornfalk (510),fiskgjuse (180), brun kärrhök (150) och duvhök (35). För dessa arter överträffar sålunda årets siffror ej enbart 1970-talets utan även 1940- och 1950-talets samtliga årssummor med bred marginal.

Sträckets tidsmässiga förlopp hos de tio vanligaste rovfåglarna framgår av Fig. 2, och i det följande lämnas några kompletterande notiser rörande vissa av dessa arter (bivråk, ormvråk, fiskgjuse, brun kärrhök och tornfalk).

Bivråk

Under bivråkens sträckperiod i slutet av augusti och början av september rådde i huvudsak ostadigt väder med ihållande vindar från SW-hållet (Tab. 1), och betingelserna var alltså gynnsamma för ett koncentrerat sträck över Falsterbo (se Ulfstrand 1958 beträffande sträckets beroende av vindriktningen). Antalet registrerade bivråkar blev också tämligen högt: ca 3000 individer, vilket är den näst högsta årssumman i den pågående observationsserien (1974: 11 000). Av årssumman hänför sig ca 75 % till de sista tio dagarna i augusti (så gott som uteslutande gamla fåglar), då bl.a. två dagssummor på ca 1300 exemplar antecknades den 24 (W 8-9 m/s) och den 28 (W 5 m/s). Mediandatum inföll den 28 augusti, vilket betyder att sträcket kulminerade några dagar tidigare än normalt (1973-81: \bar{x} = den 1 september).

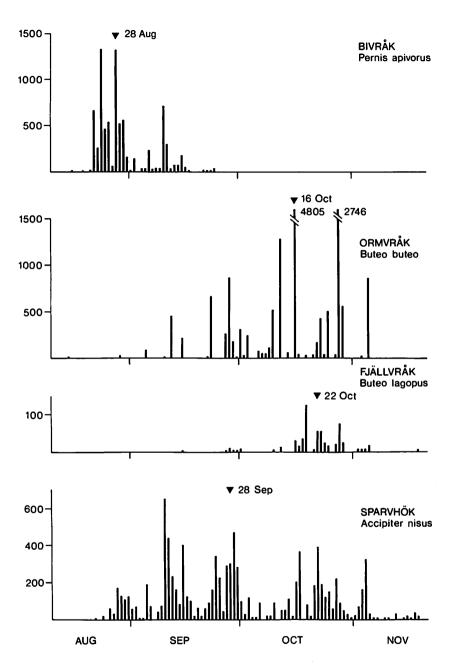
Årets höga notering innebär ett klart brott i den nedåtgående trend, som karakteriserat bivråkens årssummor vid Falsterbo sedan mitten av 1970-talet (Tab. 3; se även Roos 1982). Som ovan antytts torde emellertid den höga årssumman till väsentlig del ha sin förklaring i vädrets sträckdirigerande inflytande, medan det gynnsamma sommarvädrets (varm och torr juli) eventuella inverkan på häckningsframgången endast marginellt kan ha spelat in. I ett längre perspektiv, nämligen i jämförelse med 1950-talets toppnoteringar på ca 20 000 exemplar höstarna 1953 och 1955 (Ulfstrand 1958), framstår ju årets bivråkssiffra ej heller som särskilt imponerande, och att dra några slutsatser om en reell återhämtning vore således förhastat.

Ormvråken hade ett gott år med som mest 4800 sträckande individer den 16 oktober. Foto: Jens Bruun

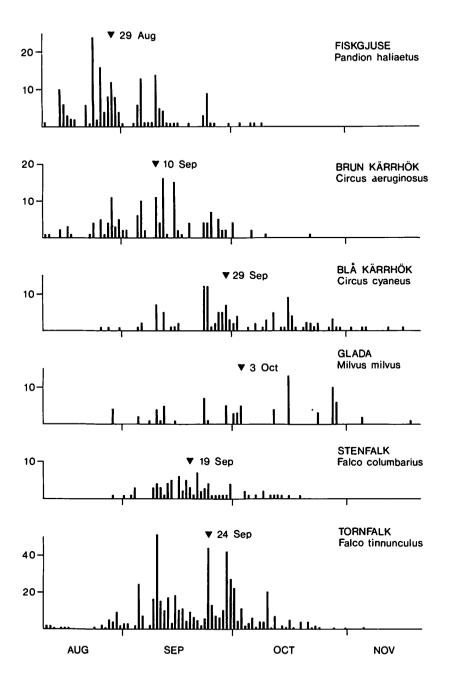
Ormvråk

Med ca 16 000 bokförda exemplar hade ormvråken ett mycket gott år, det bästa sedan 1974 (ca 17 000). Septembersträcket var emellertid matt, och inte mindre än tre fjärdedelar av årssumman hänför sig till tiden efter den 10 oktober (mediandatum: den 16 oktober mot i genomsnitt den 9 oktober höstarna 1973-81). Bästa sträckdag var den 16 oktober med 4800 individer, vilket är den i särklass högsta dagssumma som noterats vid Nabben under senare år (jfr. 1973-81: max ca 3000 den 13 oktober 1981 samt ett halvdussin dagar med ca 2000 exemplar).

Figur 2. Antalet dagligen utsträckande rovfåglar vid Falsterbo hösten 1982 (Nabben: 11 August - 20 November). Pil markerar mediandatum.

Daily totals of migrating raptors at Falsterbo in autumn 1982 (Nabben: 11 August - 20 November). Median date is indicated by an arrow.

Tabell 4. Sträckets dagsrytm samt väderförhållanden under ormvråkens fem bästa sträckdagar vid Falsterbo (Nabben) hösten 1982.

Diel migration pattern and weather conditions on the five peak days of Buteo buteo at Falsterbo (Nabben) in autumn 1982.

			28	Sep	12	0ct	16	0ct	28	0ct	5	Nov
<u>. </u>			N	ઢ	N	ટ	N	ર	N	ર	N	2
KI 0600 - 0					206	16	70	2	36	1		
0700 - 0			2	0	69	5	3	0	35	1	3	1
0800 - 0			59	7	378	30	112	2 2	32	1	28	
0900 - 1	000		16	2	382	30	95	2	89	3	157	18
1000 - 1	100		2	0	91	7	499	10	342	13	221	26
1100 - 1	200		142	17	56		745	16	355	13	228	20
1200 - 1	300		249	29	90	5 7	1266	26	862	32	171	2
1300 - 1	400		384	45			2015	42	995	36	56	:
Totalt			854	100	1272	100	4805	100	2746	100	864	100
/ind (m/s)	κı	07	SSE	5	E	7		0		0	NNE	2
Wind		13	SW	2	E	6		0		0	E	3
Moln	ΚI	07	7	/8	7	/8	5	/8	n	/8	n	/8
Cloud		13		/8		/8		/8		/8		/8
Sikt (km)	κı			14		20		17		20		65
Visibility		13		7		22		10		20		65

Väderförhållandena samt vråkarnas dagsrytm under de fem bästa sträckdagarna framgår av Tab. 4. Under tre av dessa dagar (den 28 september samt den 16 och 28 oktober) kulminerade sträcket under de två sista observationstimmarna, alltså mellan kl. 1200 och 1400, då mer än två tredjedelar av samtliga vråkar passerade (68-74 % av respektive dagssumma). Och naturligtvis upphörde aktiviteten under dessa dagar ej plötsligt kl. 1400. Såväl den 16 som den 28 oktober stannade jag emellertid kvar på Nabben till ca kl. 1500 och kunde härvid konstatera att utsträcket var av ringa omfattning: på sin höjd ett par hundra exemplar under en timme.

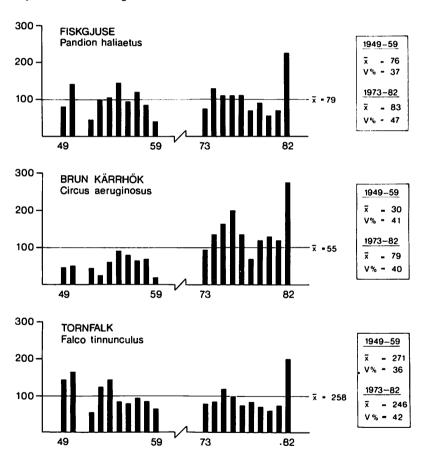
Av särskilt intresse var förhållandena den 16 oktober, då uppskattningsvis ca 1200 vråkar sågs kretsa i ett par synnerligen imponerande skruvar inne över Falsterbo vid 14-tiden. I det allt disigare vädret och den snabbt försämrade termiken resulterade emellertid aktiviteten under den följande timmen nästan enbart i upprepade sträckförsök, dvs. fåglarna gled någon kilometer ut över havet, varefter de vände och flög i retur mot E-NE. Ett dylikt beteende är ju ingalunda ovanligt hos ormvråken, och vi har här en av förklaringarna till den ofta konstaterade diskrepansen mellan sträcksiffror noterade på Nabben respektive Ljungen.

Fiskgjuse

Bland rovfåglarna har ingen annan art uppvisat så långsiktigt "stabila" sträcksiffror vid Falsterbo som fiskgjusen (Fig. 3). Under 1950-talet varierade sålunda årssummorna mellan 30 och 115 exemplar ($\bar{x}=76$) och under de nio höstarna 1973-81 mellan 45 och 105 exemplar ($\bar{x}=72$). Mot denna bakgrund är naturligtvis årets rekordnotering på 180 individer synnerligen anmärkningsvärd, och förklaringen till den höga årssumman skall sannolikt sökas dels i sträckkoncentrerade väderförhållandena under augusti och början av september (jfr. bivråk, ovan), dels i en god ungproduktion. Även om den höga noteringen i huvudsak hänför sig till augusti, uppträdde nämligen fiskgjusen ovanligt talrikt också under ungfåglarnas kulminationsperiod i september (se Österlöf 1977 beträffande flyttningens tidsmässiga förlopp hos gamla respektive unga fiskgjusar).

Brun kärrhök

Liksom fiskgjusen uppträdde den bruna kärrhöken synnerligen talrikt under 1982. Totalt bokfördes sålunda 150 utsträckare, vilket kan jämföras med en tidigare högstanotering på 110 exemplar hösten 1976. Tidsmässigt förlöpte sträcket tämligen normalt (mediandatum: den 10 september mot i genomsnitt den 6 september 1973-81), även om toppdagarna inföll ovanligt sent på säsongen (den 12 och 15 september, båda med ca 15 exemplar). Som framgår av Fig. 3 har antalet passerande bruna kärrhökar vid Falsterbo ökat mycket kraftigt sedan 1950-talet, en ökning som utmärkt väl avspeglar den beståndsuppgång som kunnat fastställas genom studier på häckplatserna i nordvästra Europa under de senaste årtiondena (se Bylin 1981 samt Jörgensen et al. 1982).

Figur 3. Årliga variationer i antalet utsträckande fiskgjusar, bruna kärrhökar och tornfalkar vid Falsterbo under två årtionden: 1949-59, exkl. 1951 (se Ulfstrand et al 1974), samt 1973-82. Index: den genomsnittliga årssumman (20 år) = 100. V % = variationskoefficient.

Annual fluctuations in numbers of migrating Pandion haliaetus, Circus aeruginosus and Falco tinnunculus at Falsterbo during two decades: 1949-59, excl. 1951 (see Ulfstrand et al 1974), and 1973-82. Index: average annual total (20 years) = 100. V % = coefficient of variation.

Tabell 3. 'ıiga fluktuationer i sträckets numerär vid Falsterbo (Nabben) 1973 - 82 hos några valda arter. Index: genomsnitt! g årssumma = 100. Max/Min = förhållandet mellan högsta och lägsta årssumma. V % = variationskoefficient.

Annual fluctuations in numbers of migrating birds of selected species at Falsterbo (Nabben) in 1973 - 82. Index: average annual total = 100. Max/Min = ratio between highest and lowest annual total. V % = coefficient of variation.

	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	Max/Min	V%	N = 100
Andfåglar													
Knölsvan Cygnus olor	47	93	115	128	167	179	27	72	113	59	6,5	50	488
Bläsand Anas penelope	93	86	116	84	83	149	60	99	144	86	2,5	28	3395
Kricka A. crecca	64	40	74	72	54	115	83	151	198	149	4,9	51	1045
Gräsand A. platyrhynchos	103	41	64	52	64	93	` 58	168	185	172	4,5	55	370
Stjärtand A. acuta	102	109	108	57	73	97	69 ·	80	162	143	2,9	33	509
Skedand A. clypeata	204	59	77	56	53	88	88	119	107	149	3,9	47	65
Ejder Somateria mollissima	40	70	109	90	133	126	70	118	98	146	3,7	33	79439
Svärta Melanitta fusca	61	74	133	147	126	77	84	139	144	15	9,9	44	209
Knipa Bucephala clangula	78	51	43	43	142	174	42	155	149	123	4,1	54	518
Småskrake Mergus serrator	94	68	59	108	112	152	78	147	119	63	2,6	33	1491
x	87	69	90	84	101	125	66	125	142	111	4,6	43	
Rovfåglar													
Bivråk Pernis apivorus	133	192	115	77	110	46	80	71	38	138	5,0	47	5761
Glada Milvus milvus	37	85	68	46	131	91	91	126	168	157	4,6	44	52
Brun kärrhök Circus aeruginosus	64	94	115	139	94	49	83	90	83	189	3,8	40	79
Blå kärrhök C. cyaneus	54	99	70	82	155	149	72	95	138	86	2,9	35	142
Sparvhök Accipiter nisus	34	95	85	61	161	110	72	99	146	137	4,8	40	6755
Ormvråk Buteo buteo	98	158	54	73	126	82	69	97	97	146	2,9	34	10893
Fjällvråk B. lagopus	48	88	35	43	191	257	22	37	186	93	11,5	82	631
Fiskgjuse Pandion haliaetus	72	124	105	105	106	66	85	54	67	216	4,0	47	83
Tornfalk Falco tinnunculus	84	92	127	104	77	91	74	63	80	208	3,3	42	246
Stenfalk F. columbarius	36	181	88	87	112	195	60	61	92	88	5,4	51	91
, x	66	121	86	82	126	114	71	79	109	146	4,8	46	

		73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	Max/Min	V %	N = 100
Duvor och tättingar														
Skogsduva Columba oenas		72	63	103	153	93	70	105	108	109	124	2,4	27	8414
Ringduva C. palumbus		65	93	103	153	87	61	87	147	99	105	2,5	30	194935
Trädlärka Lullula arborea		95	101	83	150	100	72	62	79	162	96	2,6	32	448
Sånglärka Alauda arvensis		139	62	141	235	125	94	78	48	39	39	6,1	62	1970
Backsvala Riparia riparia		37	166	204	77	150	53	74	95	65	79	5,5	55	4523
Ladusvala Hirundo rustica		103	148	144	70	78	106	68	97	110	76	2,2	29	29870
Hussvala Delichon urbica		32	139	254	70	69	132	95	53	102	54	8,0	64	6257
Fältpiplärka Anthus campestris		37	230	144	122	124	39	87	51	73	93	6,3	59	49
Trädpiplärka A. trivialis		180	195	134	89	83	56	51	67	66	79	3,8	52	18118
Ängspiplärka A. pratensis		59	122	91	138	133	214	51	85	72	35	6,2	53	7810
Rödstrupig piplärka A. cervinus		66	193	135	124	94	63	104	94	80	47	4,1	43	36
Gulärla Motacilla flava		47	121	98	110	93	96	98	69	116	152	3,2	29	38161
Forsärla M. cinerea		48	153	109	117	113	112	62	85	96	105	3,2	30	63
Sädesärla <i>M. alba</i>		44	118	106	164	130	42	112	66	148	70	3,9	43	1877
Kaja Corvus monedula		61	67	54	163	134	75	80	102	137	127	3,0	38	27815
Råka C. frugilegus		57	72	98	249	119	72	43	131	96	63	5,8	59	8325
Kråka C. corone cornix		103	69	100	186	156	87	46	67	68	118	4,0	43	7905
Stare Sturnus vulgaris		70	70	98	120	136	104	89	111	107	95	1,9	21	178623
Grönfink Carduelis chloris		105	55	181	153	103	93	74	65	82	89	3,3	39	23152
Steglits C. carduelis		112	111	345	92	138	59	38	45	34	26	13,3	94	801
Grönsiska <i>C. spinus</i>		49	161	206	28	52	76	35	97	127	169	7,4	63	24411
Hämpling C. cannabina		72	122	160	267	148	68	32	48	45	38	8,3	75	33050
Vinterhämpling C. flavirostris		64	181	190	195	67	74	93	50	27	59	7,2	64	3340
Gulsparv Emberiza citrinella		239	86	201	98	78	38	37	54	103	66	6,4	68	4142
Sävsparv E. schoeniclus		86	87	64	314	134	94	82	56	47	36	8,8	80	1804
	-	82	119	142	145	110	82	71	79	88	82	5,2	50	

.

.

Tornfalk

Av höstens drygt 500 tornfalkar, den högsta årssumman någonsin vid Falsterbo (Fig. 3), passerade 88 % mellan den 1 september och den 10 oktober, alltså under en period om 40 dagar. Och eftersom sträcksiffrorna under samtliga dessa fyra tiodagarsperioder vida översteg de genomsnittliga noteringarna från höstarna 1973-81 (+ 300 %, + 135 %, + 275 % respektive + 185 %), torde den höga årssumman åtminstone ej enbart ha sin förklaring i vädrets sträckdirigerande inflytande. Sannolikt speglar de höga sträcksiffrorna i stället en ovanligt god ungproduktion, även om sambandet mellan häckningsframgång och sträckets numerär vid Falsterbo ej alls är lika uppenbart hos tornfalken som hos övriga smågnagarspecialister (se Alerstam 1982 beträffande årssummornas samvariation och avhängighet av smågnagartillgången hos ormvråk, fjällvråk och blå kärrhök).

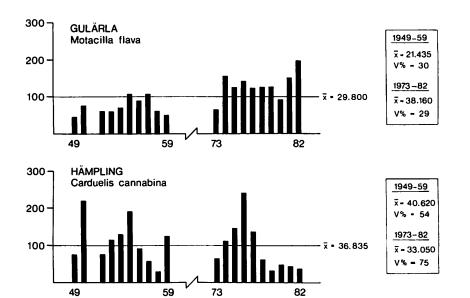
Under senare hälften av 1950-talet och början av 1960-talet minskade tornfalken katastrofalt i södra Sveriges jordbruksbygder (se exempelvis Pettersson 1977 och Jessen 1981), en minskning som i någon mån avspeglas i sträcksiffrorna vid Falsterbo (1949-54: $\overline{x}=325$, 1955-59: $\overline{x}=215$). En återhämtning har under 1970-talet konstaterats inom vissa områden, främst i Skåne, medan tornfalken fortfarande saknas inom stora delar av sitt tidigare utbredningsområde i Mellansverige (Jessen 1981). Vid Falsterbo låg sträcksiffrorna under höstarna 1973-81 ($\overline{x}=215$) också kvar på det sena 1950-talets nivå, och årets exceptionellt höga notering kom därför som en stor överraskning. Har vi här rent av det första tecknet på en mera omfattande återhämtning?

Årets drygt 500 tornfalkar kan kanske tyda på att arten nu är på uppgång igen efter den katastrofala minskningen på 60-talet. Foto: Jens Bruun

TÄTTINGAR

Frånsett några notiser om lövsångarens uppträdande skall endast två av de sammanlagt ca femtio registrerade tättingarterna kommenteras, nämligen gulärla och hämpling. Av dessa uppträdde gulärlan under 1982 långt talrikare än normalt, medan hämplingens årssumma tvärtom är en av de lägsta, som någonsin noterats vid Falsterbo (Fig. 4).

Figur 4. Årliga variationer i antalet utsträckande gulärlor och hämplingar vid Falsterbo under två årtionden: 1949-59, exkl. 1951 (se Ulfstrand et al 1974), samt 1973-82. Index: den genomsnittliga årssumman (20 år) = 100. V % = variationskoefficient.

Annual fluctuations in numbers of migrating Motacilla flava and Carduelis cannabina at Falsterbo during two decades: 1949-59, excl. 1951 (see Ulfstrand et al 1974), and 1973-82. Index: average annual total (20 years) = 100. V % = coefficient of variation.

Gulärla

Totalt bokfördes under 1982 ca 58 000 utsträckande gulärlor, en notering som vida överstiger årssummorna från höstarna 1973-81 (18 000 - 46 000, \bar{x} = 36 000). Som långflyttare med vinterkvarter i Afrika söder om Sahara (Zink 1975) lämnar gulärlan Nordeuropa mycket tidigt på säsongen, under senare hälften av augusti och första hälften av september. Och i detta avseende avvek sträcket hösten 1982 ej från det normala (Tab. 5). Av årssumman hänför sig sålunda 90 % till perioden den 16 augusti - 13 september (1973-81: x = den 14 augusti - 12 september), och mediandatum inföll den 28 augusti (1973-81: x = den 27 augusti). Bästa sträckdagar var den 16, 23, 25 och 30 augusti, alla med ca 4000 exemplar.

Vid Falsterbo har antalet registrerade gulärlor ökat kraftigt under de senaste trettio åren, och vid en indelning av befintligt material i fyra femårsperioder erhålles en prydligt stigande serie årliga genomsnittsvärden: 1949-54 = 18 500, 1955-59 = 24 500, 1973-77 = 36 000, 1978-82 = 40 500. Och eftersom mellanårsvariationerna genomgående varit måttliga (Fig. 4) vågar man anta, att de ökande sträcksiffrorna speglar en reell beståndstillväxt. Något svenskt inventeringsmaterial från häckplatserna, som skulle kunna bekräfta en dylik beståndstillväxt, existerar såvitt bekant ej. Från Finland har emellertid Järvinen och Väsäinen (1979) rapporterat linjetaxeringsresultat, vilka förbluffande väl överensstämmer med sträckmaterialet från Falsterbo: en fördubbling av gulärlebeståndet från 1950- till 1970-talet.

Tabell 5. Sträckets tidsfördelning och årliga fluktuationer hos gulärla vid Falsterbo höstarna 1973-82. N = årssumma. Md = mediandatum. P05 och P95 = dagar då 5 % respektive 95 % av årssumman noterats.

Time distribution and annual fluctuations of Motacilla flava recorded on visible autumn migration at Falsterbo in 1973-82. N = annual total. Md = median date. PO5 and PO5 = days when 5 % and 95 %, respectively, of the annual total were recorded.

	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982
Aug II III	7608 3905	8892 12401	9495 17622	18358 9929	4451 12915	10478 17332	5159 15536	3590 18094	21503 14538	11655 27521
Sep ! !! !!!	5787 760 18	17443 7395 185	5223 4727 285	8705 4693 95	13465 4631 70	6046 2622 193	14255 2362 112	3707 763 83	6248 1769 221	13388 4622 706
0ct 	0 0 0	10 3 1	11 1 0	6 4 0	3 1 0	5 0 0	1 0 0	0 0 0	0 0 0	6 0 0
Nov I	0	0	0 1	0	0	0	0	0 0	0	0 0
N	18078	46330	37365	41790	35536	36676	37425	26237	44279	57898
P05	13 Aug	15 Aug	13 Aug	12 Aug	17 Aug	15 Aug	15 Aug	14 Aug	12 Aug	16 Aug
Md P95	22 Aug 9 Sep	3 Sep 14 Sep	26 Aug 15 Sep	23 Aug 14 Sep	1 Sep 11 Sep	28 Aug 13 Sep	30 Aug 12 Sep	26 Aug 8 Sep	21 Aug 9 Sep	28 Aug 13 Sep
Bästa dag Peak day	19 Aug	4 Sep	30 Aug	9 Sep	29 Aug	29 Aug	29 Aug	23 Aug	16 Aug	16 Aug
Antal Number	2425	7464	3615	2820	3388	3799	5505	4411	4745	4298
% av N % <i>of N</i>	13	16	10	7	10	10	15	17	11	7

Hämpling

Bland Carduelisarterna är hämplingen den mest utpräglade flyttfågeln, vars huvudsakliga vinterkvarter är belägna i sydvästra Europa (SOF 1978; se även återfyndskarta hos Österlöf 1979). Vid sidan av grönsiskan är hämplingen också den tidigast bortflyttande Carduelisarten, och i Falsterbo brukar höststräcket i huvudsak infalla mellan mitten av september och början av november med en markerad topp under de första tio dagarna i oktober (Tab. 6). Så var även fallet under 1982, då 90 % av de totalt 12 500 registrerade hämplingarna passerade mellan den 23 september och den 27 oktober, och mediandatum inföll den 3 oktober (1973-81: x = den 7 oktober).

Under såväl 1950- som 1970-talet har hämplingens uppträdande vid Falsterbo karakteriserats av mycket stora årliga fluktuationer, i runda tal från 10 000 till 80 000 exemplar under båda årtiondena (Fig. 4). Av särskilt intresse är variationerna under perioden 1973-82, då en brant uppgång under fyra år (1973-76) avlösts av en lika brant nedgång under de följande sex åren (1977-82). Huruvida detta mönster speglar reella beståndsförändringar är högst osäkert, men intressant nog kan en liknande utveckling spåras hos ett par andra Carduelisarter, nämligen steglits, vinterhämpling och, i viss mån, grönfink (Tab. 3). Ett väsentligt annorlunda mönster uppvisar däremot grönsiskan och gråsiskan, hos vilka de årliga fluktuationerna är klart invasionspräglade.

Från 1950- till 1970-talet minskade antalet årligen registrerade hämplingar vid Falsterbo från i genomsnitt ca 41 000 till ca 33 000, en nedgång som på grund av de stora mellanårsvariationerna dock är långt ifrån signifikant. Att en långsiktig

beståndsnedgång verkligen inträffat styrks emellertid i hög grad av det material över antalet i Sverige årligen ringmärkta hämplingar under perioden 1960-79, som nyligen publicerats av Österlöf & Stolt (1982).

Tabell 6. Sträckets tidsfördelning och årliga fluktuationer hos hämpling vid Falsterbo höstarna 1973-82. N = årssumma. Md = mediandatum. P05 och P95 = dagar då 5 % respektive 95 % av årssumman noterats.

Time distribution and annual fluctuations of Carduelis cannabina recorded on visible autumn migration at Falsterbo in 1973-82. N = annual total. Md = median date. P05 and P95 = days when 5 % and 95 %, respectively, of the annual total were recorded.

	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982
Aug 11	13	40	215	22	12	26	7	3	4	12
111	5	7	6	6	3	0	16	0	2	0
Sep I	0	0	0	9	3	0	0	3	0	3
i H	32	207	547	345	181	35	48	266	455	316
HI	10498	6159	5250	8696	3283	2276	3037	3476	6064	4706
Oct I	10132	16697	23754	52350	23125	9650	4086	8222	3670	4970
- 11	1119	10418	6500	19518	9961	4043	1812	2825	3986	1120
111	1298	3619	15125	4634	9581	3975	1084	1056	738	852
Nov I	579	622	1391	2466	2666	2283	446	45	27	371
11	48	2572	45	170	137	157	107	36	10	104
N	23724	40341	52833	88216	48952	22445	10643	15932	14956	12454
P05	23 Sep	25 Sep	27 Sep	26 Sep	27 Sep	29 Sep	23 Sep	24 Sep	22 Sep	23 Sep
Md	1 0ct	7 Oct	6 Oct	9 Oct	10 Oct	10 Oct	7 Oct	9 Oct	1 Oct	3 Oct
P95	27 Oct	12 Nov	30 Oct	24 Oct	2 Nov	5 Nov	5 Nov	24 Oct	22 Oct	27 Oct
Bästa dag Peak day	30 Sep	1 0 ct	5 Oct	9 Oct	10 Oct	10 Oct	7 Oct	10 Oct	11 Oct	27 Sep
Antal Number	5495	6365	8890	20136	9741	2924	1435	3355	1850	2098
% av N % <i>of N</i>	23	16	17	23	20	13	14	21	12	17

Lövsångare

Sångarna får räknas till de deciderade nattflyttarna, vilka endast i rena undantagsfall sträcker ut över havet i dagsljus. I sträckprotokollen från Nabben höstarna 1973-81 utgör ett par tiotal obestämda Phylloscopus (1974: 28, 1975: 7) följdriktigt de enda sångarna, och mot denna bakgrund är årets notering av ca 2600 utsträckande lövsångare synnerligen remarkabel.

Huvuddelen av lövsångarna passerade den 23 augusti (2100), men även den 24 samt den 28-31 augusti förekom betydande utsträck (dagssummor på upp till 200 exemplar). Passagen den 23 augusti var koncentrerad till ett par timmar mellan kl. 0530 och 0800, då följande halvtimmessummor antecknades: 445 + 895 + 500 + 190 + 55. Via rosenbuskarna mellan Fyren och Nabben kom lövsångarna på låg höjd (< 1 meter) utvällande i den yttersta strandvegetationen, varifrån de utan synbar tveksamhet fortsatte ut över vågorna i den friska motvinden (kl. 0700: SW 8 m/s, moln 8/8, sikt 8 km).

Förklaringen till lövsångarens ovanliga uppträdande denna höst skall uppenbarligen sökas i väderförhållandena under senare hälften av augusti, vilka måste betecknas som synnerligen ogynnsamma för nattflyttande tättingar: ihållande och tidvis friska-hårda motvindar från S-W, ofta i kombination med mulet väder och regn. Under dessa betingelser blev koncentrationen av rastande nattsträckare på Falster-

bonäset helt exceptionell, vilket också avspeglas i ringmärkningssiffrorna vid Fyren. På denna lokal ringmärktes sålunda ca 3000 lövsångare under de sista tio dagarna i augusti (toppdag: den 23 augusti med 540 exemplar) mot endast ca 500 under motsvarande period höstarna 1980 och 1981.

Att lövsångaren just den 23 augusti övergick till dagsträck i stor skala berodde sannolikt på att den sydvästliga vinden då mojnade något efter att i tre dygn ha pendlat mellan 11 och 15 m/s, vindstyrkor som effektivt torde blockera artens sträckaktivitet.

INVASIONSARTER

Som redan inledningsvis omtalats förekom under hösten svaga eller måttliga invasionsrörelser hos fyra arter, nämligen större hackspett (37 utsträckare, varav 32 på en enda dag, den 23 september), svartmes (500, varav > 90 % den 23-29 september), korsnäbb (1200, varav > 80 % den 21 oktober - 10 november) samt gråsiska (2800, varav > 95 % den 30 oktober - 20 november). Att artbestämma de oftast på stor höjd passerande korsnäbbarna var dessvärre ej möjligt, men att döma av iakttagelser i rastande flockar torde flertalet av senhöstnoteringarna gälla den större arten (Loxia pytyopsittacus). Beträffande gråsiskan skall det slutligen också tillläggas, att sträcket ingalunda var avslutat då bevakningen vid Nabben upphörde den 20 november. Tvärtom fortsatte rörelserna hos denna art långt in på vintern, och den verkliga kulminationen torde ej ha infallit förrän i december månad (tillfälliga iakttagelser på Falsterbonäset).

REFERENSER

- Alerstam, T. 1976. Prutgässens huvudled över Skåne under hösten? Anser 15: 281-284.
- Alerstam, T. 1978. Analysis and a theory of visible bird migration. Oikos 30: 273-349.
- Alerstam, T. 1982. Fågelflyttning. Signum, Lund.
- Axelsson, P. & Carlsson, S. 1977. Prutgåsens höststräck. Anser 16: 69-70.
- Bernes, C. (Red.). 1980. Monitor 1980. En presentation av PMK Programmet för övervakning av miljökvalitet. Statens naturvårdsverk, Meddelande 3/1980.
- Bylin, K. 1981. Bruna kärrhöken Circus aeruginosus i Sverige år 1979. Vår Fågelvärld 40: 455-460.
- Edberg, R. 1977. Utmed prutgässens huvudled. Anser 16: 69.
- Hasselquist, D. 1981. Prutgåsens Branta bernicla förekomst på Öland. Calidris 10: 139-150.
- Hjort, C. & Alerstam, T. 1976. Ett exempel på lavinsträck av gäss. Vår Fågelvärld 35: 185-194.
- Jessen, U. 1981. Tornfalken numerär och giftstatus. Fauna och Flora 76: 13-20. Jungbeck, U. & Alerstam, T. 1982. Mäktigt prutgässträck vid Skånes ostkust.
 - Anser 21: 250-252.
- Järvinen, O. & Väsäinen, R. 1979. Långsiktiga förändringar i svenska sträckfåglars antal: en jämförelse med det häckande beståndet i Finland 1936-1977. - Anser 18: 103-108.
- Jörgensen, H.E., Bomholt, P., Bögelund, S. & Jensen, P. 1982. Ynglebestanden af Rörhög Circus aeruginosus i Danmark 1979-1981. - Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift 76: 3-14.
- Pettersson, J. 1977. Förekomsten av ugglor och rovfåglar i Kvismareområdet 1957-1976. - Vår Fågelvärld 36: 129-133.
- Roos, G. 1978. Sträckräkningar och miljöövervakning: långsiktiga förändringar i höststräckets numerär vid Falsterbo 1942-1977. Anser 17: 133-138.
- Roos, G. 1979. Betydelsen av daglig observationsinsats vid sträckräkningar en metodstudie. Anser 18: 253-262.

Roos, G. 1982. Sträckräkningar vid Falsterbo hösten 1981. – Anser 21: 1-24.
Rudebeck, G. 1950. Studies on bird migration. – Vår Fågelvärld, Suppl. 1, Lund.
SOF. 1978. Sveriges fåglar. – Sveriges Ornitologiska Förening, Stockholm.
Stjernberg, T. 1982. The size of the breeding Eider population of the Baltic in the early 1980s. – Ornis Fennica 59: 135-140.

Ulfstrand, S. 1958. De ärliga fluktuationerna i bivräkens (Pernis apivorus) sträck

över Falsterbo. – Vår Fågelvärld 17: 118–144.

Ulfstrand, S., Roos, G., Alerstam, T. & Österdahl, L. 1974. Visible bird migration at Falsterbo, Sweden. – Vår Fågelvärld, Suppl. 8, Lund.

Zink, G. 1975. Der Zug europäischer Singvögel. 2 Liefreung. – Vogelzug-Verlag, Möggingen.

Österlöf, S. 1977. Migration, wintering areas, and site tenacity of the European Osprey Pandion h. haliaetus (L.). - Ornis Scandinavica 8: 61-78.

Österlöf, S. 1979. Annual report for 1970 of the Swedish Bird-Ringing Office.

- Naturhistoriska Riksmuseet , Stockholm.

Österlöf, S. & Stolt, B.-O. 1982. Population trends indicated by birds ringed in Sweden. - Ornis Scandinavica 13: 135-140.

Den tioårsjubilerande sträckräknaren Gunnar Roos (tv) under en paus i arbetet. ANSERs redaktör Johnny Karlsson på besök.

Foto: Lennart Lundegårdh

SUMMARY

As in the preceding nine years (1973-81), standardized counts of visible bird migration were carried out at Falsterbo (55.23N/12.50 E), South Sweden, between 11 August and 20 November 1982. Throughout this period (102 days), daily watch was kept at Nabben, the southwesternmost point of the Falsterbo peninsula, by one observer from dawn till 1400 hrs (Swedish normal time: GMT + 1 hour). The total observation time amounted to 852 hours. - Since 1978 the migration counts at Falsterbo are included in the Swedish Environmental Monitoring Programme (PMK), directed by the National Environment Protection Board. Consequently, the project is focused on long-term population fluctuations, easpecially in raptors.

The main results of the counts are compiled in the appendix (ten-day totals and annual totals of all species) and in Table 2 (the three highest daily totals of selected species). In addition, the annual totals of 45 species in 1973-82 are converted to index values in Table 3. Out of a grand total of 1,5 million birds recorded in 1982 (cf 1973-81:0,9 - 3,5, \pm = 1,8 millions), 43 % were Fringilla coelebs/montifringilla (640 000), 14 % Columba palumbus (205 000), 11 % Sturnus vulgaris (170 000), 8 % Somateria mollissima (116 000), 4 % Motacilla flava (58 000) and 3 % Carduelis spinus (41 000).

The grand total of migrating raptors amounted to 35 000 individuals, a very high figure (cf 1973-81: 17 500 - 37 000, \bar{x} = 24 000). Of these, 16 000 were Buteo buteo (46%), 9 200 Accipiter nisus (26%) and 8 000 Pernis apivorus (23%). As shown in Table 3, most raptor species had a peak year in 1982, especially so Pandion haliaetus, Circus aeruginosus and Falco tinnunculus (Figure 3). At least partly, the high totals of these three species, as well as that of Pernis apivorus, may be a result of the wind conditions in late August and early September: continuos head-wind from S-W (Table 1), which tend to concentrate the migrants to the observation site at Falsterbo. The daily fluctuations of the ten most common species are shown in Figure 2, while some details from the peak days of Buteo buteo are given in Table 4.

Besides the raptors, only a few species are commented upon in this report, eg Motacilla flava (increasing, see Figure 4 and Table 5) and Carduelis cannabina (decreasing, see Figure 4 and Table 6). There are also some notes on diurnal movements of Phylloscopus trochilus (2 100 disappearing out over the sea between 0530 and 0800 hrs on 23 August), and on an unusual concentration of Branta bernicla (6 500 counted between 1200 and 1400 hrs on 3 October). Irruption species recorded in 1982 included Dendrocopos major (37), Parus ater (500), Carduelis flammea (2 800) and Loxia sp (1 200). Probably, most crossbills counted during the peak period in late October and early November were L. pytyopsittacus.

GUNNAR ROOS, Falsterbo fågelstation, Box 17, 230 11 Falsterbo Falkvägen 21, 230 10 Skanör (privatadress)

APPENDIX

Antal utsträckande fåglar observerade vid Falsterbo (Nabben) hösten 1982, per tiodagarsperiod och totalt. Observationsperiod: 11 augusti – 20 november. Daglig bevakning: gryningen till kl 1400.

Birds observed on visible migration at Falsterbo (Nabben) in autumn 1982, ten-day totals and grand total. Observation period: 11 August - 20 November. Daily watch: dawn to 1400 hrs.

	Aug II A	ug III	Sep I	Sep II S	ep III	Oct I	Oct II Oc	t III	Nov I	Nov II	Total
Obest lom Gavia stellata/arctica	4	4	7	42	6	33	9	10	10	3	128
Skäggdopping Podiceps cristatus	0	0	2	0	1	Ō	Ō	1	0	Ō	4
Häger Ardea cinerea	8	23	7	12	15	2	1	1	1	0	70
Vit stork Ciconia ciconia	0	Ô	Ô	0	1	0	0	0	0	0	1
Knölsvan <i>Cygnus olor</i>	5	0	19	5	17	2	45	68	105	20	286
Mindre sångsvan C. columbianus	0	0	0	. 0	0	26	25	56	0	0	107
Sångsvan C. cygnus	0	0	0	0	0	0	35	12	24	0	71
Obest svan Cygnus sp	0	0	0	0	0	. 0	27	0	0	0	27
Sädgås Anser fabalis	0	0	0	0	2	39	29	0	1	16	87
Bläsgås A. albifrons	0	0	0	0	8	184	0	0	0	0	192
Grågås A. anser	8	0	0	0	47	25	70	0	62	0	212
Obest grå gås <i>Anser sp</i>	0	0	0	0	Ó	18	74	0	0	0	92
Vitkindad gås Branta leucopsis	0	0	0	0	0	913	213	0	0	0	1126
Prutgås B. bernicla	0	0	0	0	0	6627	228	10	11	0	6876
Obest gås Anser sp/Branta sp	0	0	0	0	0	1445	45	0	0	0	1490
Gravand Tadorma tadorma	171	221	45	0	0	0	0	0	0	0	437
Bläsand Anas penelope	169	316	638	864	311	67	437	30	63	11	2906
Kricka <i>A. crecca</i>	521	319	283	274	24	7	87	12	22	5	1554
Gräsand A. platyrhynchos	13	30	31	13	5	1	209	65	262	8	637
Stjärtand <i>Å. acuta</i>	203	147	225	17	58	4	67	8	0	0	729
Årta A. querquedula	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Skedand A. clypeata	35	6	39	3	0	3	6	0	4	0	96
Brunand Aythya ferina	7	13	Ő	10	0	Ō	32	0	6	0	68
Vigg A. fuligula	3	13	6	25	6	9	290	30	58	48	488
Bergand A. marila	Ŏ	ĺ	Ö	ō	Ó	Ō	85	15	68	2	171

	Aug II	Aug III	Sep I	Sep II	Sep III	Oct I	Oct II (Oct	Nov I	Nov 11	Total
Vigg/Bergand A. fuligula/marila	0	0	0	0	0	6	13	0	30	0	49
Ejder Somateria mollissima	5891	3602	7236	6541	15860	15564	56 149	1528	3842	92	116305
Alfågel Clangula hyemalis	0	0	0	0	0	0	20	0	21	3	44
Sjöorre Melanitta nigra	170	0	760	0	0	0	51	8	17	0	1006
Svärta M. fusca	2	1	5	15	1	0	4	0	3	0	31
Knipa Bucephala clangula	2	2	3	0	0	0	63	47	486	32	635
Salskrake Mergus albellus	0	0	0	0	0	0	0	2	4	0	6
Småskrake M. serrator	0	0	23	44	107	90	258	125	196	93	936
Storskrake M. merganser	.0	0	0	0	0	0	0	0	4	0	4
Bivråk Permis apivorus	41	5878	1235	714	101	11	0	0	1	0	7981
Brun glada Milvus migrans	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	2
Glada M. milvus	0	4	7	7	13	11	17	19	2	1	81
Havsörn Haliaeetus albicilla	0	0	0	. 0	0	0	0	1	3	0	4
Brun kärrhök Circus aeruginosus	8	34	33	43	24	7	0	1	0	0	150
Blå kärrhök C. cyaneus	0	3	10	9	47	13	22	13	3	2	122
Ängshök C. pygargus	2	2	0	0	0	0-	0	Q	0	0	4
Duvhök Accipiter gentilis	0	0	0	0	0	. 0	_ 0	. 6	26	4	36
Sparvhök A. nisus	2	634	1152	1615	2241	495	885	1459	622	112	9217
Ormvråk Buteo buteo	10	48	119	724	1984	1423	6191	4507	895	. 3	15904
Fjällvråk B. lagopus	0	0	0	6	25	14	222	279	28	10	584
Kungsörn Aquila chrysaetos	0	0	Ō	0	0	0	0	1	1	0	2
Fiskgjuse Pandion haliaetus	24	85	38	14	15	4	0	0	0	0	180
Tornfalk Falco tinnunculus	8	24	108	103	162	77	21	9	1	0	513
Stenfalk F. columbarius	0	1	12	30	25	6	6	0	0	0	80
Lärkfalk F. subbuteo	1	1	6	5	5	1	0	0	0	0	19
Jaktfalk F. rusticolus	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Pilgrimsfalk F. peregrinus	0	0	0	0	2	0	.0	0	0	0	2
Trana <i>Grus grus</i>	.0	10	74	4	0	64	60	0	0	0	212
Strandskata Haematopus ostralegus	380	101	109	4	0	0	0.	0	0	0	594
Skärfläcka Recurvirostra avosetta	36	22	76	6	13	0	0	0	0	0	153

۴ (

مدا

	Aug II A	Aug III	Sep I	Sep II S	ep III	Oct I	Oct II Oc	t III	Nov I	Nov II	Total
Mindre strandpipare Charadrius dubii	<i>18</i> 0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	2
Större strandpipare C. hiaticula	213	513	581	195	26	0	0	0	0	0	1528
Ljungpipare Pluvialis apricaria	96	190	83	8	9	13	0	3	0	0	402
Kustpipare P. squatarola	58	76	112	59	8	0	0	0	9	0	322
Tofsvipa Vanellus vanellus	0	0	0	0	24	295	1056	105	50	0	1530
Kustsnäppa Calidris canutus	171	404	33	48	0	0	0	0	0	0	656
Sandlöpare C. alba	20	199	22	8	1	0	0	0	0	0	250
Småsnäppa C. minuta	0	7	8	3	2	0	0	0	0	0	20
Mosnäppa C. temminckii	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Spovsnäppa C. ferruginea	41	126	53	14	0	0	0	0	0	0	234
Skärsnäppa C. maritima	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Kärrsnäppa C. alpina	1906	2582	799	1261	617	28	14	4	4	0	7215
Myrsnäppa Limicola falcinellus	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Brushane Philomachus pugnax	121	152	7	8	3	1	12	0	0	0	304
Enkelbeckasin Gallinago gallinago	146	144	66	31	38	15	27	7	0	0	474
Rödspov Limosa limosa	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Myrspov L. lapponica	40	214	120	6	17	0	0	0	0	0	397
Småspov Numenius phaeopus	8	13	0	0	0	0	0	0	0	0	21
Storspov N. arquata	87	48	26	14	0	3	0	0	1	0	179
Svartsnäppa Tringa erythropus	26	10	8	0	0	0	0	0	0	0	44
Rödbena T. totanus	187	65	19	0	0	0	0	0	0	0	271
Gluttsnäppa T. nebularia	107	33	7	0	3	0	3	0	0	0	153
Skogssnäppa T. ochropus	2	4	1	0	0	0	0	0	0	0	7
Grönbena T. glareola	21	24	0	0	0	0	0	0	0	0	45
Drillsnäppa Actitis hypoleucos	8	3	4	0	1	0	0	0	0	0	16
Roskarl Arenaria interpres	5	2	2	0	0	0	0	0	0	0	9
Smalnäbbad simsn. Phalaropus lobatus	3 0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Labb Stercorarius parasiticus	0	1	8	5	7	1	1	0	0	0	23
Fjällabb S. longicaudus	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Dvärgmås Larus minutus	4	4	2	4	2	4	49	0	12	4	85

•

	Aug 11	Aug III	Sep I	Sep II	Sep III	Oct I	Oct II	Oct III	Nov I	Nov II	Total
Skrattmås L. ridibundus	710	1736	739	1231	543	287	311	402	135	273	6367
Fiskmås L. canus	11	223	110	113	12	0	2	15	10	71	567
Skräntärna Sterma caspia	1	0	2	1	0	0	0	0	0	0	4
Fisk/Silvertärna S. hirundo/paradis	. 904	292	314	88	8	0	1	0	0	0	1607
Småtärna S. albifrons	92	58	15	0	1	0	0	0	0	0	166
Svarttärna Chlidonias niger	16	19	13	0	0	0	0	0	0	0	48
Tordmule Alca torda	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
Skogsduva Columba oenas	0	41	212	368	3484	1725	3129	1358	146	17	10480
Ringduva C. palumbus	3	4	1	0	9606	34942	86815	60681	9186	3385	204623
Turkduva Streptopelia decaocto	0	0	0	0	4	0	0	53	29	0	86
Gök Cuculus canorus	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	2
Jorduggla <i>Asio flammeus</i>	0	0	0	1	2	2	1	1	0	0	7
Nattskärra Caprimulgus europaeus	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
Tornsvala Apus apus	9460	11671	2086	127	7	0	0	0	0	0	23351
Större hackspett Dendrocopos major	0	0	0	1	32	0	3	1	0	0	37
Trädlärka <i>Lullula arborea</i>	0	0	0	4	183	58	56	88	16	25	430
Sånglärka <i>Alauda arvensis</i>	0	0	0	18	53	122	197	254	74	43	761
Berglärka Eremophila alpestris	0	0	0	0	0	0	0	2	10	3	15
Backsvala Riparia riparia	1296	732	721	714	94	4	1	0	0	0	3562
Ladusvala Hirundo rustica	785	1167	5418	8378	4889	1487	491	103	1	0	22719
Hussvala Delichon urbica	2026	921	346	68	14	0	0	0	0	0	3375
Fältpiplärka Anthus campestris	4	10	13	18	1	0	0	0	0	0	46
Trädpiplärka A. trivialis	1079	10434	1864	658	209	20	5	1	0	0	14270
Ängspiplärka A. pratensis	0	5	16	178	702	819	394	312	107	176	2709
Rödstrupig piplärka A. cervinus	0	0	1	7	6	3	0	0	0	0	17
Skärpiplärka A. spinoletta	0	0	0	4	12	7	1	5	3	3	35
Gulärla Motacilla flava	11655	27521	13388	4622	706	6	0	0	0	0	57898
Forsärla M. cinerea	. 0	3	3	15	20	6	10	8	1	0	66
Sädesärla <i>M. alba</i>	0	233	513	475	81	1	1	1	0	1	1306
Järnsparv Prunella modularis	0	0	2	16	14	6	2	2	0	0	42

	Aug II A	lug III	Sep 1	Sep []	Sep III	Oct I	Oct 11	Oct III	Nov I	Nov II	Total
Buskskvätta Saxicola rubetra	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	3
Stenskvätta Oenanthe oenanthe	5	18	6	1	3	0	0	0	0	0	33
Björktrast Turdus pilaris	0	0	0	0	0	0	120	5505	2460	150	8235
Taltrast T. philomelos	0	0	0	0	23	4	0	0	0	0	27
Rödvingetrast T. iliacus	0	0	0	0	0	0	558	1206	6	0	1770
Dubbeltrast T. viscivorus	0	0	0	0	0	4	102	9	0	0	115
Lövsångare Phylloscopus trochilus	0	2595	2	0	0	0	0	0	0	0	2597
Kungsfågel Regulus regulus	0	0	0	0	0	0	23	50	0	0	73
Stjärtmes Aegithalos caudatus	0	0	0	0	0	0	Ō	10	0	0	10
Svartmes Parus ater	0	0	11	20	473	0	0	14	0	0	518
Blames P. caeruleus	0	0	0	0	14	5	0	16	0	0	35
Talgoxe P. major	0	0	0	0	17	0	0	40	0	0	57
Varfågel Lanius excubitor	0	0	0	1	2	0	7	14	2	1	27
Skata Pica pica	0	0	0	0	0	0	0	12	0	0	12
Kaja Corvus monedula	0	0	0	4	62	613	20107	11662	2382	519	35349
Råka C. frugilegus	0	0	0	0	35	120	1332	1518	1249	1046	5300
Kråka C. corone cornix	0	0	0	0	0	43	3726	3474	1331	788	9362
Stare Sturnus vulgaris	954	1088	921	4201	22160	20309	52675	58878	4015	4282	169483
Pilfink Passer montanus	0	0	0	0	0	320	205	295	0	0	820
Bo/Bergfink Fringilla coelebs/mont.	0	0	67	8121	447248	60430	89150	24118	5112	3236	637482
Gulhämpling Serinus serinus	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Grönfink Carduelis chloris	0	11	0	0	350	480	625	3621	8725	6812	20624
Steglits C. carduelis	0	0	0	0	3	20	36	25	56	67	207
Grönsiska C. spinus	0	0	0	96	5608	11969	4525	7879	7416	3719	41212
Hämpling C. cannabina	12	0	3	316	4706	4970	1120	852	371	104	12454
Vinterhämpling C. flavirostris	0	0	0	0	0	15	135	805	723	284	1962
Gråsiska C. flammea	0	0	0	0	0	0	0	306	896	1605	2807
Korsnäbb Loxia sp	7	74	3	17	8	30	30	624	352	42	1187
Domherre Pyrrhula pyrrhula	0	0	0	0	0	0	0	17	13	30	60
Stenknäck Coccothraustes coccothrau	stes 0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	2

	Aug II	Aug III	Sep I	Sep II	Sep III	Oct I	Oct II	0ct	Nov I	Nov II	Total
Lappsparv Calcarius lapponicus	0	0	0	0	1	4	0	0	0	0	5
Snösparv Plectrophenax nivalis	0	0	0	0	0	0	0	16	6	80	102
Gulsparv Emberiza citrinella	0	0	0	0	0	13	257	958	900	618	2746
Ortolansparv E. hortulana	0	18	8	0	0	Ō	O	0	0	0	26
Sävsparv E. schoeniclus	0	0	0	75	313	196	37	15	5	4	645
Kornsparv Miliaria calandra	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1
Total	40012	75243	41068	42771	523593	166593	333350	193671	52699	27853	1496853